

Foreningen forsvarer faglig autonomi

Håkon Kongsrud Skard
Norsk psykologforening
hakon@psykologforeningen.no

Arnhild Lauveng
Norsk Psykologforening

Psykologforeningen er en fagforening, en faglig forening og en samfunnsaktør. Det krever at vi tar ansvar for faget, balanserer flere hensyn og tar et helhetlig ansvar for profesjonen.

Skard og Lauveng er henholdsvis president og visepresident i Psykologforeningen.

Håkon Kongsrud Skard og Arnhild Lauveng

Foto: Fartein Rudjord/Psykologtidsskriftet

I sin siste leder bruker sjefredaktør sterke ord i omtalen av Psykologforeningens innføring av kriterier for evidens i metodeutdanningene (Williams, 2025). Innholdet behøver å imøtegås og korrigeres. Innføringen av disse kriteriene er et forsvar av vårt fag, ikke et angrep på det. Redaktøren ser ut til å misforstå foreningens samfunnsoppdrag.

Hvorfor har vi en spesialistutdanning?

Spesialistutdanningen ble opprettet i 1959. Den ble ikke opprettet for å betjene fagmiljøer eller å gi psykologer bedre lønn, men for å øke kompetansenivået i befolkningens psykologiske tilbud.

Det oppdraget har spesialistutdanningen svart på. Tittelen som psykologspesialist har blitt gitt plikter og rettigheter av myndighetene, samt at myndighetene finansierer utdanningen gjennom tilskudd fra Helsedirektoratet, og at arbeidsgiver dekker kostnadene til utdanningen for psykologene.

Det vil si at Helsedirektoratet ikke er en ytre instans, men Psykologforeningens oppdragsgiver som bestiller spesialistkompetanse på samfunnets vegne. Direktoratet er dermed i sin fulle rett når de ber Psykologforeningen fremlegge evidensgrunnlag for utdanningene. Ved å svare på det oppdraget viser vi at profesjonen forvalter faget selv, og at det ikke er behov for at myndighetene gjør det for oss.

Dette fremstår særskilt viktig i en tid hvor regjeringen har gitt Helsedirektoratet i oppdrag å vurdere hvorvidt spesialisering av psykologer bør overtas av det offentlige. Her skal det bemerkes at formuleringen i Opptrappingsplan for psykisk helse (Meld. St. 23 (2022–2023)) er «utvalgte spesialiteter», som i senere kommunikasjon har blitt beskrevet som potensielt «voksen, barn og unge samt samfunns- og allmennpsykologi».

Et bredt spekter av behandlingsmetoder

Psykologforeningen er særdeles opptatt av at befolkningen skal nyte godt av et bredt spekter av spesialistkompetanser og behandlingsmetoder, slik blant annet spesialiseringen i psykoterapi tilbyr. Å vedta kriterier for å sikre og synliggjøre kvaliteten i dagens utdanninger bidrar til å understøtte og styrke dette.

Psykologer og psykologspesialister nyter stor tillit i befolkningen og har blitt gitt et stort ansvar av myndighetene, fordi vi har vist at vi har evne og vilje til å regulere oss selv. Dette gjelder både gjennom våre fagets prinsipper (Norsk psykologforening, 2022) og vår prinsipperklæring (Norsk psykologforening, 2007), men også gjennom hvordan spesialistutdanningen er forvaltet for befolkningens beste. Tillit tar lang tid å opparbeide, men kan mistes ganske raskt. Derfor er det i alle medlemmers interesse at vi opprettholder tilliten ved å vise at vi kan svare på oppdraget om å forvalte eget fag.

Vi mener både medlemmene og befolkningen er best tjent med at spesialistutdanningen fortsatt forvaltes av Psykologforeningen. Det innebærer også at vi må leve med at interessedepolitiske, fagpolitiske og samfunnspolitiske hensyn av og til kommer i konflikt. Vi kan for eksempel møte på misnøye med omfanget av spesialistutdanningen, fordi psykologer opplever at det forsinkes deres lønnsutvikling. Da er svaret det samme som har blitt gitt over, at spesialistutdanningen eksisterer for å gi kompetanse til befolkningen, ikke for å gi goder til psykologer. Godene kommer som et resultat av at arbeidsgivere anerkjenner at spesialistutdanningen er krevende og omfattende kompetanseheving til befolkningens beste. Hvis det ikke lenger oppleves at vi forvalter denne tilliten på en god måte, risikerer vi at både tillit og goder forsvinner.

Krav til et minimum av forskning på en metode

De innførte kriteriene blir i lederen fremstilt som en svekkelse av faglig autonomi. Det er ikke tilfelle. Kriteriene gjelder utdanningsaktivitet, ikke behandlingsaktivitet. Sammenblanding av utdanning og behandling har vært gjennomgående i Psykologtidsskriftets dekning av denne saken. I tillegg hevdes

det at kriteriene er et grunnlagsarbeid med behov for omfattende involvering av akademika. Det er heller ikke riktig.

Kriteriene er ikke ment til å svare ut forholdet mellom forskning og praksis, men krever kun at det må foreligge et minimum av evidens på gruppenivå for metoder. Psykologforeningen skal tilby femårig spesialisering i. Debatten som sjefredaktør Williams legger opp til om hva som utgjør effekt i psykoterapi, er en avsporing. Saken handler ikke om behovet for varierte forskningsdesign (som alle er enige om), men at det må kunne dokumenteres et minimum av effekt på gruppenivå for metoder vi godkjenner til utdanningen.

Det påstås også at disse kriteriene utgjør en standardisering som svekker behovet for psykologer. Det stemmer heller ikke. Det er like stort behov som alltid for omfattende psykologisk kompetanse i *benyttelsen* av en evidensbasert metode. Nettopp fordi man må benytte klinisk skjønn for å avgjøre når metoden må tilpasses eller fravikes i møtet med den enkelte klient og dens behov og preferanser. Derfor er skillet mellom utdanning og behandling så vesentlig i omtalen av denne saken.

En rettferdig prosess

Williams lanserer en løsning inspirert av Legeforeningen: at man bare uttaler at karakteranalyse ligger utenfor de tre store terapitilnærmingene og dermed kun bør være vedlikeholdsaktivitet etter oppnådd spesialisering. Det gir det *samme utfallet* som denne prosessen har medført, men forskjellen er at vi har hatt en grundig prosess, forankret i både arbeidsgruppe og spesialitetsrådet, som ønsket å bruke objektive vurderinger og i tillegg hadde eksplisitt siktemål om å opprettholde en bredde i behandlingstilnærminger. Det er underlig å kritisere oss for å gjennomføre en mer rettferdig prosess. Vi mener også at vi lyktes med å opprettholde en faglig bredde, ved at alle institutter – med det ene omtalte unntaket – kunne svare på kriteriene.

Avslutningsvis ser vi at de samme misforståelsene om Sentralstyrets behandling av saken gjentas i Williams leder som i Psykologtidsskriftets redaksjonelle sak (Oxman, 2025). Styrebehandlingen inneholdt riktig nok diskusjoner og meningsbrytninger, som var både naturlige og viktige i en krevende sak. Men da det kom til beslutning, var det ingen medlemmer som fremmet fagutvalgets alternative vedtakforslag.

Et forsvar for faget

Vi forstår at denne saken skaper engasjement og uenighet. Norsk Karakteranalytisk Institutt opplever at de mister en godkjenning som potensielt har konsekvenser for dem. Vi har innført disse kriteriene med ønske om å forsvare faget ved å forvalte det uten ytre innblanding. Det mener vi er til det beste for både faget og alle medlemmer. At saken skaper debatt i Psykologtidsskriftet, gjenspeiler debatten i både arbeidsgruppe og Sentralstyret. Det viser det motsatte av den lavere takhøyden for diskusjon som sjefredaktøren uttrykker bekymring for.

Referanser

Meld. St. 23 (2022–2023). *Opptappingsplan for psykisk helse (2023–2033)*. Helse- og omsorgsdepartementet. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-23-20-222-023/id2-983-623/>

- Norsk psykologforening (2007). Prinsipperklæring om evidensbasert psykologisk praksis. *Norsk psykologforening*. <https://www.psykologforeningen.no/fag-og-politikk/psykologprofesjonen/prinsipperklaering-om-evidensbasert-psykologisk-praksis>
- Norsk psykologforening (2022). Etiske prinsipper for nordiske psykologer. *Norsk psykologforening*. <https://www.psykologforeningen.no/fag-og-politikk/etikk/etiske-prinsipper-for-nordiske-psykologer>
- Oxman, M. (2025, 24. mars). Nye krav til evidens på bekostning av klinisk skjønn. *Tidsskrift for Norsk psykologforening*. <https://www.psykologtidsskriftet.no/artikkel/2025as03ae-Nye-krav-til-evidens-p-bekostning-av-klinisk-skj-nn>
- Williams, K. C. (2025, 28. mars). Hvem er Psykologforeningen til for? *Tidsskrift for Norsk psykologforening*. <https://www.psykologtidsskriftet.no/artikkel/2025as03ae-Hvem-er-psykologforeningen-til-for->

